Maatschappelijk rendement participatieplekken

Indicatieve ontwikkelingen sinds meting 2015

In deze factsheet leest u de resultaten van het onderzoek dat het OCD in de afgelopen maanden heeft verricht naar de ontwikkelingen in het instrument participatieplekken. Hoe hebben instroom, uitval en verblijfstijd (duurzaamheid) zich sinds 2015 ontwikkeld? Welke baten leveren de participatieplekken op voor de deelnemers en de maatschappij? En wat kan op basis daarvan gezegd worden over de ontwikkeling van het maatschappelijk rendement sinds de meting over 2015?

Inhoud

1. Conclusies
2. Ontwikkelingen geteld en geduid
3. De deelnemers
4. Maatschappelijk rendement

In het voorjaar van 2016 is een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) uitgevoerd naar de Participatieplekken in de Drechtsteden.[1] Hieruit kwam, bij de toenmalige stand van zaken, een negatief maatschappelijk rendement naar voren van ruim € 3.000 per participatieplek per jaar. Er zijn weliswaar belangrijke maatschappelijke baten, waaronder verhoging van de kwaliteit van leven, maar de totale kosten per participatieplek kwamen in deze MKBA € 3.000 hoger uit dan de totale, in geld uitgedrukte baten.

De bevindingen in deze MKBA waren aanleiding om voor doorontwikkeling van de participatieplekken te kiezen onder het nemen van maatregelen om de instroom, duurzaamheid en maatschappelijke impact van de participatieplekken te verhogen en de kosten te verminderen.[2] Omdat de duurzaamheid van een plek een belangrijke factor is voor het maatschappelijk rendement, richten de maatregelen zich met name op het behoud van de bezetting van de plekken, door middel van het voorkomen van uitval en het vergroten van de instroom op nog openstaande en vrijkomende plekken. Een meer duurzame invulling levert meteen ook een kostenbesparing op; het mes snijdt aan twee kanten.

Om na te gaan in hoeverre de gewenste effecten zijn bereikt en hoe dit zich door vertaalt in het maatschappelijk rendement hebben wij:

- kwantitatieve analyses uitgevoerd van instroom- uitval- en bezettingsgegevens;
- gesprekken gevoerd met de matchingsunits, leerwerkbedrijven, deelnemers en klantmanagers en leiding van de afdeling participatie van de SDD;
- samen met afdelingen participatie en P&C van de SDD nagegaan hoe de diverse kostenposten zich hebben ontwikkeld;
- een korte literatuurscan uitgevoerd op recent gepubliceerde studies en richtlijnen voor mkba's in het sociaal domein;
- alle door Lysias onderscheiden MKBA-posten opnieuw doorgerekend onder behulp van de nieuwe input en de door Lysias gehanteerde of aangepaste geldbedragen voor de verschillende batenposten.

Bij dit alles hebben we vanwege de medio 2017 ingevoerde stop op de p-plaatsen de periode juli 2016-juni 2017 vergeleken met 2015, het jaar waarop de MKBA van Lysias betrekking had.

1 Conclusies

Positief maatschappelijk rendement

Dankzij een groei van het aantal actieve deelnemers en veel minder uitval is het aantal volledig bezette jaarplekken gegroeid van 260 in 2015 naar 520 in de in dit onderzoek beschouwde periode juni 2016-juni 2017. Het maatschappelijk rendement van die 520 volledige participatieplekken ramen wij op een positief saldo van € 0,78 mln + pm op jaarbasis. Per volledige plek is dat € 1.500 per jaar + pm. De pm-post betreft niet of moeilijker in geld uit te drukken welvaartswinst.

[1] Lysias Advies, Maatschappelijke Kosten Baten Analyse naar de Participatieplekken in de Drechtsteden, mei 2016

[2] RIB Maatregelen voor verbetering kosten-batenverhouding participatieplekken, 21 februari 2017

Tabel a Maatschappelijk rendement p-plekken jul16-jun17[1]

	totaal (€)
totale baten	*€ 2.889.900 + pm*
totale kosten[2]	*€ 2.111.700*
maatschappelijk rendement	*€ 778.200 + pm*
per volledige jaarplek	*€ 1.500 + pm*

[1] gebaseerd op 520 volledige jaarplekken
[2] volgens P&C SDD, afgestemd met afdeling participatie
pm: pro memorie posten

Voor 2015 becijferde Lysias, uitgaande van 260 volledig gerealiseerde jaarplekken, nog een negatief maatschappelijk rendement van in totaal ruim € 0,8 mln. Het positieve verschil van bijna € 1,6 mln (afgezien van de pm-posten) is op de eerste plaats te danken aan hogere baten als gevolg van de verdubbeling van de volledige jaarbezetting. Daar staat tegenover dat de kosten minder dan evenredig zijn gestegen, doordat niet alle kosten (volledig) variabel zijn en door het afbouwen van (financiering van) de projectgroep.[3]

Daarnaast hebben we op basis van recente publicaties over mkba's in het sociale domein en in het bijzonder de Werkwijzer (SEO 2016), de verhoging van de kwaliteit van leven en de besparing op de uitkering bij uitstroom naar werk van mensen met een bijstandsuitkering per eenheid hoger gewaardeerd. Ten slotte gaven de kwantitatieve én kwalitatieve bevindingen uit het onderzoek aanleiding om de mate waarin sommige baten zich voordoen (verhoging kwaliteit van leven, afbouwen schuldhulpverlening, verminderen maatschappelijke kosten verslaving, besparing op uitkeringen) wat hoger in te schatten dan door Lysias voor 2015 is gebeurd.[3]

Pm (pro memorie)-posten tellen ook mee
De richtlijnen van de Werkwijzer volgend hebben we ook een aantal aanvullende indirecte baten geëxpliciteerd, die mee dienen te worden genomen als pro memorie (pm)-batenpost. Zonder ons daarmee rijk te rekenen en dus wakend voor dubbeltellingen. Het gaat daarbij om posten die ook in de Werkwijzer onder diverse hoofdstukken voorkomen (zie tabel 5). Pm staat hierbij voor niet of niet voldoende nauwkeurig in geld te waarderen. Dit betekent uitdrukkelijk niet dat deze posten daarom verwaarloosbaar zouden zijn. Integendeel.

Onzekerheid, maar voorzichtige schatting
De Werkwijzer vraagt terecht ook aandacht voor schijnzekerheid. Onzekerheden zijn er in onze ramingen natuurlijk ook. Dat willen we nadrukkelijk onderstrepen. Echter, gelet op de behoudende inschattingen die we hebben toegepast, mag het in geld uitgedrukte positieve maatschappelijke rendement van in totaal ruwweg € 0,8 mln naar onze mening als een voorzichtige schatting worden aangemerkt. Bovendien zijn er ook nog aanvullende baten in de vorm van de pm-posten.

Veel minder uitval, zowel in de intake als uit de p-plek
Het is de ketenpartners goed gelukt om de uitval, zowel in de intake als uit de p-plekken zelf, te verminderen. Er wordt beter aangemeld, wat bijdraagt aan een zo optimaal mogelijke match. Het werken met de ZRM-matrix door de SDD is daar mede debet aan. Evenals de invoering van het wijkgericht werken. Een goede match betekent op zichzelf al een kleinere kans op uitval uit de p-plek. Deelnemers krijgen daardoor de begeleiding die ze nodig hebben. Daarnaast doen de ketenpartners er alles aan om uitval te voorkomen. De matchingunits hebben daar ook meer middelen voor gekregen. Uitval die er nog is, is inherent aan de doelgroep en veelal niet te voorkomen. Soms is die ook van tijdelijke aard en komt een deelnemer na enige tijd weer terug.

Baten voor de deelnemers
Het krijgen van de begeleiding die ze nodig hebben optimaliseert ook de baten voor de deelnemers. Veel deelnemers zijn dan ook zeer gebaat met de participatieplek, op meerdere leefgebieden. De sociale cohesie waar ze nu deel van uit maken tilt ze als het ware uit de misère. Ze ervaren een betekenisvolle verhoging van de kwaliteit van leven, schulden en andere problemen worden aangepakt, ook doordat die problemen beter zichtbaar worden nu deelnemers in beeld zijn en blijven. Leerwerkbedrijven zouden nog wel meer willen inzetten op ontwikkeling. Niet alleen van de huidige doelgroep, maar ook van mensen in de groep 50-80% loonwaarde (waaronder statushouders, in de vorm van taalwerkstages) en

[3] Zie voor nadere details over baten en kosten hoofdstuk 4

van mensen die nu in de dagbesteding zitten, maar meer potentie hebben. Menging van verschillende groepen zou daarbij volgens hen een goede zaak zijn. Een warme overgang van bijvoorbeeld participatie naar vrijwilligerswerk is dan beter mogelijk. Een overgang waar ook de SDD dit jaar meer op gaat inzetten.

2 Ontwikkelingen geteld en geduid

Aantal actieve deelnemers flink toegenomen
Zoals te zien in figuur 1 is het aantal actieve deelnemers de afgelopen tijd flink toegenomen. Waren dat er eind 2015 378 deelnemers, eind 2016 lag dat al op 536 waarna dit aantal nog bescheiden doorgroeide tot 552 per eind juni 2017.

Maximering op 600 deelnemers
Hierbij zij aangetekend dat het aantal deelnemers medio 2017 is gemaximeerd op 600. Dat heeft in het voorjaar van 2016 al geleid tot minder aanmeldingen. Deze maximering is ook de reden dat wij in dit onderzoek kijken naar de 12-maandsperiode 30.06.2016-30.06.2017.

Figuur 1 Aantal actieve deelnemers p-plekken

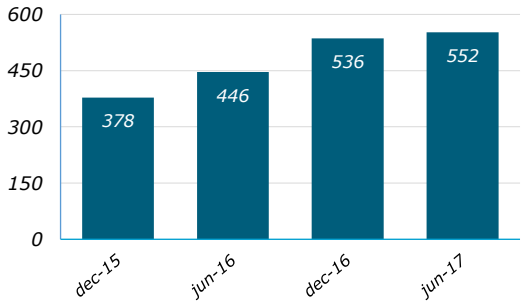

Bron: Marap's MU's

Aantal nieuwe plaatsingen vrijwel gelijk, ondanks fors minder aanmeldingen
Vergeleken met 2015 is het aantal aanmeldingen voor een p-plek met 43% gedaald. Tegelijkertijd bleef het aantal nieuwe plaatsingen vrijwel gelijk. Uitdrukt in percentage van het aantal aanmeldingen nam het aantal geslaagde plaatsingen daarmee toe van 56% naar 98% (figuur 2). Het hele proces van aanmelding en intake verloopt dus een stuk een efficiënter dan voorheen. Dit komt ook tot uiting in een forse daling van de 'uitval intake': waar die in 2015 nog op 366 lag (46% van het aantal aanmeldingen) was dat in de periode juli16-juni17 gedaald naar 114 (25%).[4]

In dit onderzoek vergelijken we telkens de periode juli 2016-juni 2017 met het jaar 2015, het jaar waar de MKBA van Lysias betrekking op had.

Proces gestroomlijnd
De Matchingsunits (MU's) geven aan dat de samenwerking met de SDD sterk is verbeterd. Er wordt nu veel meer samen opgetrokken, er is veel meer rechtstreeks contact en overleg. Toen er nog een target was, was het 'hoe meer hoe beter'. Er wordt nu realistischer aangemeld. Kandidaten weten ook veel beter wat ze kunnen verwachten. Én er is de participatiebonus.
Aanvullend hierop geven de MU's van de gemeenten die het zelf doen aan dat juist het maatwerk dat zij in de matching kunnen leveren meerwaarde heeft. Cijfers over de 'uitval intake' ondersteunen dit.
Bron: Interviews MU's, voor meer details zie hoofdstuk 3

[4] Voor een deel heeft dit te maken met het wegwerken van de werkvoorraad. Die werkvoorraad is ook de reden dat cijfers over aanmeldingen, intakegesprekken, nieuwe plaatsingen en uitval intake in een bepaalde periode nooit 1 op 1 matchen.

Figuur 2 Aanmeldingen en nieuwe plaatsingen p-plekken

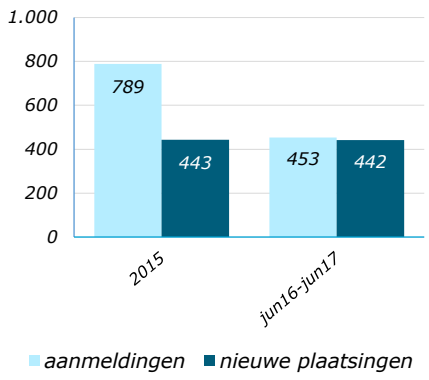

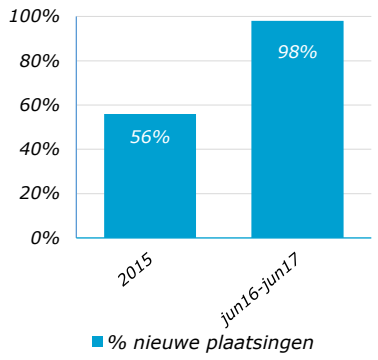

Toelichting: % op aantal aanmeldingen

Uitval p-plek fors gedaald

Naast een efficiënter verlopend plaatsingsproces zijn de betrokken partijen er ook in geslaagd om de uitval van deelnemers te verminderen. Er wordt dan ook veel gedaan om uitval van deelnemers te voorkomen. Dit heeft geleid tot een daling van de uitval op jaarbasis van 47% in 2015 naar 28% in de periode juli16-juni17.

Figuur 3 Uitval p-plek

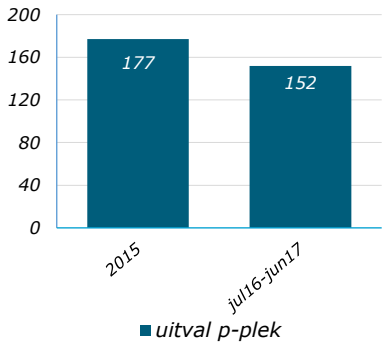

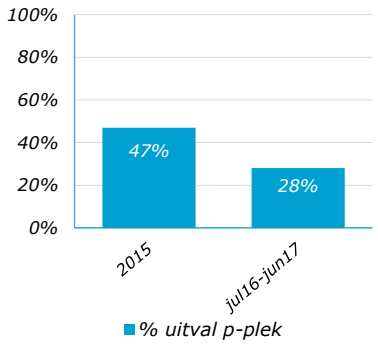

Toelichting: % op stand eind periode

Uitval hoort er bij, is vrijwel nooit te voorkomen en niet altijd een mislukking

De Leerwerkbedrijven (lwb's), de Matchingsunits (MU's) en de SDD doen - in gezamenlijkheid - heel veel om uitval te voorkomen. Daar is bij de MU's ook meer ruimte voor dan voorheen. Er is in overleg met de lwb's meer huisbezoek, dat helpt enorm. En er zijn meer succesvolle overplaatsingen. In het uiterste geval wordt de klantmanager van de SDD ingeschakeld. Uitval uit de wens om zelf te willen stoppen maakt men zelden mee: de uitval die er is, is veelal niet te voorkomen, zo wordt gezegd.

Bron: Interviews MU's en LWB's, voor meer details zie hoofdstuk 3

Aandelen trede 1 en trede 2 licht gegroeid

De meeste deelnemers zijn net als in 2015 nog steeds geplaatst in trede 2. Deze mensen hebben intensieve begeleiding nodig. Hun aandeel is wel toegenomen, net als het aandeel trede 1 (zeer intensieve begeleiding). Tegelijkertijd is het aandeel trede 4 (Entree opleiding) afgenomen. Toewijzing aan trede 3 (lichte begeleiding) is ook nu nog een uitzondering.

Figuur 4 Verdeling deelnemers naar trede

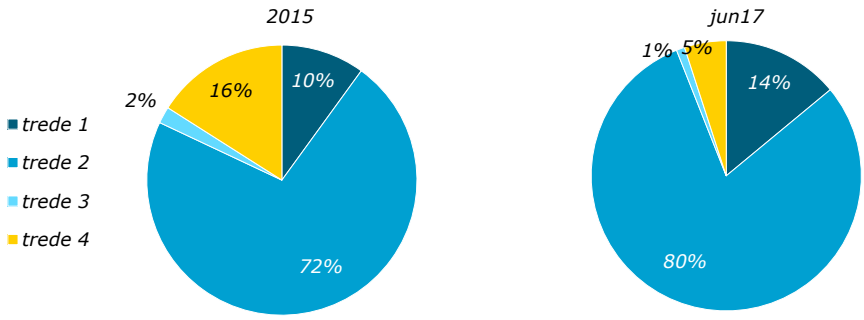

Toelichting:2015 Bron Lysias

Meer complexe problematiek
De Matchingsunits en de Leerwerkbedrijven die we gesproken hebben signaleren merendeels meer multiproblematiek bij deelnemers. Onder de aanmeldingen zijn meer moeilijke en complexe gevallen.
Bron: Interviews MU's en LWB's, voor meer details zie hoofdstuk 3

Vervullingsduur in beschouwde periode
In 2015 had 15% van de deelnemers de p-plek heel het jaar vervuld. In de periode juli16-juni17 is dit aandeel gegroeid naar 39%. Het aandeel korter dan 6 maanden nam navenant af. Deze ontwikkeling hoeft geen verbazing te wekken omdat het uitvalpercentage immers fors is afgenomen. Het gemiddelde aantal maanden dat een p-plek werd vervuld is daarmee gestegen van 5,2 in 2015 tot 7,9 in de periode juli16-juni17.

Tabel 1 Vervulling p-plek in beschouwde periode (%)

	2015	jul16-jun17
12 maanden	15	39
6-11 maanden	30	28
korter dan 6 maanden	55	33
totaal	100	100
gem. aantal maanden	5,3	7,9

Toelichting: 2015 Bron Lysias

Basis voor kosten-baten-berekening: 520 volledig bezette plekken
De baten en kosten van de p-plekken worden berekend over het aantal volledig bezette p-plekken in de beschouwde periode. In 2015 kwamen 589 volledige of gedeeltelijke bezettingen van een p-plek met de toenmalige gemiddelde bezetting op 260 volledige p-plekken.[5] In de periode juli16-juni17 zijn in totaal 790 plekken volledig of gedeeltelijk bezet geweest. Met de gemiddelde bezetting zoals weergegeven in tabel 1 leidt dit tot - afgerond - 520 volledig bezette plekken als basis voor de kosten-baten berekening.

Tabel 2 Volledige p-plekken als basis kosten-baten berekening

	2015	jul16-jun17
geheel of gedeeltelijk bezette plekken	589	790
gem. aantal maanden bezet	5,3	7,9
aantal volledige p-plekken	260	520

Toelichting: 2015 Bron Lysias

[5] Gebaseerd op Lysias

3 De deelnemers

Om de baten voor deelnemers aan participatieplekken in kaart te brengen hebben we 15 deelnemers van acht leerwerkbedrijven geïnterviewd over hun situatie en ervaringen nu en voordat ze gebruik maakten van een participatieplek. Daarnaast spraken we begeleiders van de deelnemers en leidinggevenden van de leerwerkbedrijven waar die deelnemers participeren. Drie van deze bedrijven zijn ook Matchingunit. Daarnaast spraken we met MEE en met klantmanagers en leiding van de afdeling Participatie van de SDD.

Profiel

We spraken negen vrouwen en zes mannen; zeven van hen waren tussen de 19 en 30 jaar oud en acht tussen 30 en 64 jaar. Ze zijn afkomstig uit alle Drechtsteden en hebben een participatieplek bij een van de volgende lwb's: Smile, Present, Bluebirds, Melson, Ambachtse bedrijven, Hooge Nesse, Zwijndrecht Werkt, of Turkish Delight. De participanten zijn relatief recent ingestroomd op een participatieplek. Tien van de 15 deelnemers stroomden in 2016 (7) en 2017 (3) in. We spraken vijf deelnemers die al wat langer in het programma zitten; drie van hen zijn begonnen in 2015 en twee al vóór 2013. Eén persoon is gewisseld van Leerbedrijf, de rest is op de huidige plek begonnen en gebleven.

Alle deelnemers, op één na, hebben op dit moment een uitkering. De meesten hebben een bijstandsuitkering (8), ook de WIA (4) wordt genoemd, naast een enkeling die zegt een WW uitkering te ontvangen (1). Gemiddeld genomen bevinden ze zich 3,7 jaar in die uitkeringssituatie, met een bandbreedte van 2 maanden (schoolverlater) tot zeven jaar. Het aantal dagen dat de deelnemers aan het werk zijn is als volgt; 5 zijn er 4 dagen, 4 zijn er 2 dagen en 4 zijn er 1 dag. Tenslotte zijn er 2 deelnemers 3 dagen aanwezig op het Leerwerkbedrijf. Het aantal uren op een dag varieert van 2,5 tot maximaal 6,5 uur.

Problematiek

Veel lwb's hebben (ook) participanten met een psychiatrische achtergrond (borderline, angststoornissen, manisch depressief, psychoses, schizofrenie). Autisme, laag IQ en eenzaamheid worden ook genoemd. De participanten hebben in de regel problemen op meerdere leefgebieden; schulden, ziekte, depressie, apathie in verschillende combinaties en intensiteit. Het laatste half jaar zijn er zwaardere gevallen aangemeld en is er vaker sprake van multiproblematiek dan in het begin. Al verschilt de problematiek, de gemene deler is te weinig structuur, lang niets gedaan, klein netwerk, lage zelfredzaamheid, sociaal isolement, laag zelfbeeld, meerdere teleurstellingen in het leven en nooit een compliment. Door te participeren komt bovendien vaak in beeld wat voor problemen er allemaal zijn, of nog meer zijn dan tot dan toe bekend is.

Iets minder dan de helft van de participanten die we spraken hebben of hadden schulden. Iedereen zegt dat die schulden minder worden en dat ze geholpen worden door een budgetcoach of bewindvoerder. Naar verslaving op dit moment of in het verleden is niet explicit en gedetailleerd gevraagd. Bij het bespreken van problemen en schulden met hen of hun begeleider is verslaving wel ter sprake gekomen bij een aantal participanten.

Intake en matching

Klanten worden door allerlei instanties (SWT, SDD, Yulius en MEE) aangeleverd voor plaatsing. MEE is een van de partijen die matcht. Matching is elke keer maatwerk benadrukken alle partijen die we daarover gesproken hebben. De procedure bij MEE bestaat uit minimaal vier gesprekken - intake, matching, evaluatie na ongeveer 6 weken en later in het jaar - met klanten en met hun begeleiders. Er is altijd warme overdracht van MEE naar leerwerkbedrijven. De MU's monitoren de begeleiding van de leerwerkbedrijven elke 3 maanden bij het bedrijf en de participanten van het betreffende bedrijf. De doelgroep is heel gevarieerd en elk lwb heeft zijn eigen sterke punten, sfeer en cultuur. Ook de begeleidingscapaciteit van de leerwerkbedrijven loopt uiteen. Daarom moet de match goed zijn. Als die goed is, dan ontvangen de deelnemers de begeleiding die nodig is. Soms is het bijna dagbesteding wat mensen nodig hebben en dat is niet overal beschikbaar.

Begeleiding is opbouwen van relatie en veiligheid bieden
Twaalf van de 15 deelnemers noemden hun begeleider bij naam en formuleerden waar de hulp voor hen uit bestaat. Voor driekwart bestaat die uit het feit dat de begeleider informeert naar en helpt bij hun functioneren en welzijn. Regelmatig werd ons verteld dat die begeleiders aan hun gezicht zien wat ze nodig hadden. Voor een kwart van de participanten bestond de begeleiding uit instructies over het werk.

Opbouw is altijd nodig volgens begeleiders. Niet altijd wat betreft het aantal dagdelen, maar wel wat betreft (tempo van) werkzaamheden. Het is belangrijk om in het begin rust en ruimte te geven die nodig is. Ze komen uit een moeilijke situatie en moeten eerst ritme opbouwen en ondervinden dat je ook ergens veilig kunt zijn. Mede daarom kun je mensen uit deze doelgroep niet zo gemakkelijk bij elkaar zetten. Van belang is het om steeds te kijken wat elke deelnemer op dat moment nodig heeft en om met iedereen een relatie op te bouwen. Daar help je ze enorm mee.

De begeleiding bestaat onder andere uit het er voor zorgen dat de zoveel mogelijk afwisselende taken gedaan worden, maar vooral uit het telkens weer motiveren van de deelnemers. Soms is dat langer nodig. De deelnemers hebben allemaal hun verhaal en karakter en de begeleiding speelt daar op in. Die begeleidingsimpuls kan ook van dag tot dag verschillen. Soms kun je iemand beter maar even laten en de volgende dag weer wat meer pushen. De begeleiders zeggen altijd het veilige gevoel te blijven geven.

Er wordt altijd gekeken naar groei en ontwikkeling en de potentie daarvoor. In verscheidene lwb's worden daartoe persoonlijke ontwikkelingsplannen (POP's) gemaakt met de deelnemers. Hun ontwikkeling wordt sowieso overal door de begeleiders gemonitord en gerapporteerd. Er worden ook andere middelen gebruikt, bijvoorbeeld een planbord, met behulp waarvan iedereen verantwoordelijk wordt gemaakt voor één bepaalde taak op één dag. Hoe klein die ook is, dat stimuleert de bewustwording. En ze krijgen ook complimenten wanneer iets gedaan is. Tenslotte zagen we dat in sommige leerwerkbedrijven de begeleiding werd uitgevoerd samen met vrijwilligers.

Door de participanten ook te helpen met het oplossen van hun problemen is de ondersteuning nu beter dan voorheen. Er zijn deelnemers bijvoorbeeld met een licht verstandelijke beperking die zelf geen hulpvraag formuleren, terwijl die er wel blijkt te zijn.

Verandering sinds participatie
We vroegen welke problemen de deelnemers nu ervaren en hoe zich die verhouden tot voor hun participatie. Met name participanten die psychische en psychiatrische problemen hebben in de periode voorafgaand aan hun participatie, zeggen dat ze nu veel minder problemen hebben, of ze noemen nu andere problemen dan toen, die meer van praktische aard zijn. Over het geheel genomen gaat het met 11 van de 15 deelnemers beter dan toen ze nog niet gebruik konden maken van een participatieplek. Voor de overige vier was de start van deelname zo recent dat er (nog?) geen welzijnswinst was geboekt.

Uit de gesprekken is duidelijk dat deelnemers enorm genieten van het onder de mensen zijn bij hun lwb. Het geeft betekenis en structuur aan hun dagen, zeggen ze en ze voelen zich bijna allemaal beter dan voorheen. Uitgedrukt in een rapportcijfer gaven ze gemiddeld een ruime 8 voor hun leven op dit moment (zonder onvoldoendes). Dat is een betekenisvol verschil met de ruime zes gemiddeld van het moment vlak voor ze op het Leerwerkbedrijf werkten, bovendien zaten daar zes onvoldoendes tussen.

De deelnemers krijgen weer het gevoel dat ze er toe doen, dat ze meedoen, er bij horen, dat er op ze wordt gewacht, zeggen hun begeleiders. Ze krijgen weer structuur, hoop en een doel in hun leven. De sociale cohesie waar ze nu deel van uit maken tilt ze als het ware uit de misère. Daar knappen ze enorm van op. Ze hebben weer sociale contacten, ze kunnen hun verhaal kwijt en ze worden geholpen waar het kan. De SDD vangt met de ZRM-gesprekken ook al veel af, bijvoorbeeld de noodzaak voor het aanpakken van schulden.

De omgeving van het lwb helpt vaak al direct. In het begin heeft een participant vaak vooral rust en ruimte, weinig druk en een luisterend oor nodig om weer min of meer in een stabiele betere situatie te geraken. Vooral in het begin dreigt uitval en komt een off-week nog wel eens voor.

Uitval, doorstroom en uitstroom
Begeleiden is ook voorkomen van uitval. Daar wordt op ingezet door bijvoorbeeld problemen op andere leefgebieden aan te pakken. Denk aan schulden, huisvestingsproblemen, uitkeringsproblemen. Maar ook bijvoorbeeld door de medicatie van deelnemers in de gaten te houden. Ook MEE doet meer dan in 2015 om uitval te voorkomen. Daar is nu meer ruimte voor. Er is meer huisbezoek en dat helpt enorm. Er zijn meer succesvolle overplaatsingen dan toen en er is aanbod genoeg van dit soort plekken. Unaniem bestempelen de gesprekspartners de uitval die er desondanks nog is als zo goed als onvermijdbaar. Die is onlosmakelijk verbonden aan de problematiek van de doelgroep. Het gaat dan om redenen als opname (van deelnemers met een psychiatrische aandoening), mantelzorg van een ziek kind of te grote afstand naar het lwb.

Suggesties voor de toekomst
De leerwerkbedrijven en Matchingunits doen ook een aantal suggesties voor de toekomst. Unaniem is men van mening dat de p-plekken moeten blijven. Meer mogelijkheden tot doorgeleiding, dus ook activeren, vrijwilligerswerk enzovoort kunnen doen, zou leiden tot effectiever en efficiënter opereren. De band die is opgebouwd met de deelnemer levert dan meer op. Hokjes tussen diensten en instanties bestaan nog steeds en dat is jammer. Tijdelijk vrijwilligerswerk doen naast de p-plek om de overgang te maken is een eenvoudig voorbeeld. Je kunt dan beter warme overgang en overdracht bewerkstelligen. Nu is zo'n 10% eigenlijk een goede vrijwilliger, maar er is toch nauwelijks doorstroom (SDD gaat daar wel in 2018 op inzetten). Aan de andere kant houden aanbieders van dagbesteding hun klanten angstvallig vast. Daardoor is er van die kant geen doorstroom. Er zou meer regievoering moeten zitten op de hele leer-werklijn. Ook binnen de lwb's zelf, zodat deelnemers niet onnodig lang op trede 1 blijven 'hangen'. Lumpsum financiering in plaats van onderscheid in treden zou daar mogelijk bij kunnen helpen.

Een aantal van de lwb's die we spraken willen meer plekken voor de groep die ze vinden dat het echt nodig heeft. Ze zien hoe goed het is voor hun deelnemers. Daarnaast zouden statushouders die nu op de bank zitten, heel goed kunnen beginnen in een lwb (al geldt dat niet voor elk bedrijf). Het gaat immers over meedoen voor iedereen met een afstand tot de arbeidsmarkt en de menging van verschillende groepen - die er op die manier nu nog niet is - zou er moeten kunnen komen. De 50-80% loonwaarde plekken, p-plekken en dagbesteding zou je moeten kunnen mengen. Ook een mix van jongeren en statushouders zou goed zijn. Daarom wordt er nu in één lwb, samen met SDD, gekeken of er 30 statushouders in maart 2018 geplaatst kunnen worden, met een eventuele entree-opleiding en/of begeleiding inburgering (taalwerkstage). Dat vereist ook medewerking van het Da Vinci college. Het lwb/MU SMILE in Alblasserdam heeft al ervaring op gedaan met taalwerkstages voor statushouders.

4 Maatschappelijk rendement

4.1 Baten

Uit het onderzoek komt overduidelijk naar voren dat de p-plekken grote baten hebben voor veel deelnemers. Zij komen van de bank, krijgen structuur en contacten waardoor ze uit hun sociaal isolement komen en hun leven weer zin krijgt. Betere beheersing van de Nederlandse taal speelt daarbij ook regelmatig een rol. Ze krijgen weer hoop, ze horen er weer bij, ze doen er toe. Hun eigenwaarde, zelfvertrouwen en zelfredzaamheid nemen toe, ze ervaren weer ruimte. Problemen op diverse leefgebieden worden aangepakt. Door te participeren komt ook sneller in beeld wat voor problemen er allemaal zijn. Daardoor kan ook de juiste ondersteuning worden gegeven. 'Door te investeren in de relatie zie je deelnemers opbloeien'. Maar, het heeft wel tijd nodig. Het betekent niet dat alles meteen veel beter gaat. Er is altijd opbouw. Maar uiteindelijk leidt het voor sommigen zelfs tot uitstroom naar betaald werk of (eerst) vrijwilligerswerk.

Voordat deelnemers gaan participeren wordt hun ontwikkeling en de aanpak van problemen op diverse leefgebieden sinds begin 2017 ook ondersteund met het toepassen van de ZRM-matrix door de klantmanagers van de SDD. Tijdens hun deelname worden op de Leerwerkbedrijven samen met de deelnemers ook POP-plannen opgesteld.

Batenposten mkba Lysias 2015

Lysias onderscheidt in hun mkba over 2015 de negen batenposten zoals weergegeven in tabel 3. Hoe Lysias tot de weergegeven geldbedragen is gekomen, lichten we hieronder nader toe en voorzien we van commentaar. Ze zijn allemaal gebaseerd op 260 gerealiseerde jaarplekken. In hoofdstuk 2 hebben we becijferd dat dat is verdubbeld tot 520 in de periode juli16-juni17. Al het overige gelijkblijvend zouden de totale baten dan ook het dubbele bedragen van die becijferd voor 2015. Om verscheidene redenen is ons inziens op een aantal posten sprake van een onderschatting van de baten door Lysias.

Tabel 3 Baten 2015 (€)[1]

	2015
a. verhogen kwaliteit van leven	*400.862*
b. economische waarde	*81.900*
c. vermindering mantelzorg	*40.302*
d. uitstroom bijstand	*36.000*
e. afbouwen schuldhulpverlening	*32.500*
f. verminderen maatschappelijke kosten verslaving[2]	*40.279*
g. minder WMO-begeleiding nodig	*11.700*
h. minder GGZ-begeleiding nodig	*8.450*
i. voorkomen van overlast gevend gedrag	*487*
totale baten[3]	***652.480***

[1] gebaseerd op 260 volledige jaarplekken
[2] hier staat bij Lysias een uitkomst (€ 13.985) die afwijkt van wat er uit zou moeten komen wanneer we de aannames voor de berekening volgen; wij hebben dit bedrag daarom gecorrigeerd.
[3] totaalbedrag logischerwijs eveneens gecorrigeerd
Bron Lysias

Toelichting en commentaar per batenpost

Hieronder lichten we de batenposten één voor één toe. We beginnen steeds met de inschatting van Lysias en geven daarop ons gefundeerde commentaar. Dit is gebaseerd op de bevindingen in ons onderzoek alsmede op een korte literatuurscan.[6]

a. <u>Verhogen kwaliteit van leven</u>

Dit wordt uitgedrukt in Qaly's. Eén Qaly (quality adjusted life year) staat voor een jaar leven in goede gezondheid. Bijvoorbeeld: als dankzij een staaroperatie de kwaliteit van leven permanent verbetert van 90 procent tot 100 procent en deze persoon heeft nog 10 jaar te leven, dan is de gezondheidswinst precies 1 Qaly: 0,1 Qaly per jaar gedurende 10 jaar.[7] Lysias schat dat de kwaliteit van leven gemiddeld verbetert met 0,08 Qaly. Een volledige Qaly wordt volgens Lysias in geval van preventie gewaardeerd op € 20.000.

Commentaar:

1. De waardering van een Qaly op € 20.000 bij preventie blijkt zijn oorsprong te hebben in 1998 (RIVM 2014). Deze waardering nu toepassen houdt geen rekening met inflatie en met een reële waardestijging van een Qaly. In vijftien jaar betekent dit een stijging naar € 36.000.[8] Eind 2016 is het echter al 18 jaar later. Wij rekenen daarom voor de periode jul16-jun17 met een waarde voor een Qaly bij preventie van € 39.000.[9]
2. Lysias schat kwaliteitsverbetering van leven op gemiddeld 0,08 Qaly. Dat lijkt, gelet op onze bevinding dat deelnemers hun leven vóór participatie gemiddeld een 6 gaven en nu gemiddeld een 8, laag. Wat we echter niet moeten vergeten is dat verbetering van de kwaliteit van leven vooral zal optreden ná enkele maanden participeren en dat de marginale verbetering vervolgens op een gegeven moment gaat afnemen voor elke maand langer verblijf. Anders gezegd: bij deelnemers die korter dan 6 maanden participeren zal er nog relatief weinig verbetering optreden, bij deelnemers die langer dan 12 maanden participeren is de meeste verbetering al opgetreden. Gelet op de gunstigere verdeling van de bezettingsduur nu versus toen (zie tabel 1) schatten wij de gemiddelde kwaliteitsverbetering van leven wel iets, maar niet veel hoger in dan in

[6] SEO Economisch Onderzoek(2016), Werkwijzer voorkosten-batenanalyse in het sociaal domein, Amsterdam; RIVM (2014). Op weg naar maatschappelijke kosten-baten analyses voor preventie en zorg, Bilthoven; Panteia (2014), Amsterdam: Vroeg Eropaf, Businesscase vroegsignalering en preventie van schulden, Zoetermeer; OBI Rotterdam (2017), Effecten van de tegenprestatie in Rotterdam, Rotterdam.
[7] RIVM, op cit
[8] RIVM, op cit
[9] De werkwijzer van SEO (SEO 2016) geeft als richtlijn om voor curatieve zorg met twee standaardwaarden voor een Qaly te rekenen: € 50.000 en € 100.000.

2015. We gaan er daarbij vanuit dat de bijna 50% toegenomen gemiddelde bezettingsduur zich voor de helft vertaalt in een extra toename van de kwaliteit van leven. Oftewel, de kwaliteitsverbetering neemt met 25% toe, van 0,08 naar 0,1 Qaly.

Uitkomst voor periode juli16-juni17
De baat voor de door ons beschouwde onderzoeksperiode juli16-juni17 wordt dan 0,1 Qaly * 520 * € 39.000 = € 2.028.000.

b. Economische waarde
Lysias stelt dat de economische waarde van de participatieplekken gering is. 'Het gaat immers niet om werk'. De helft van de plekken wordt gewaardeerd met een economische waarde van € 1 per uur (10% WML). Bij 630 uur per jaar komt dit op een totaal van € 81.900.

Commentaar:
We hebben geen redenen om hier iets op aan te vullen. Behalve dan dat het WML in de tussentijd omhoog is gegaan. Dit is echter in de marge.

Uitkomst voor periode juli16-juni17
De baten verdubbelen dus alleen (520 ipv 260 volledige jaarplekken), naar € 163.800.

c. Vermindering mantelzorg
Lysias: *3,6% van de deelnemers met een lichte beperking (trede 2) en 11,5% van de deelnemers met een matige beperking (trede 1) maken respectievelijk 6,7 en 7,4 uur gebruik van mantelzorg in de week. Doordat ze gemiddeld 16 uur in de week participeren maken deze deelnemers voor 44,4% (16/36) minder gebruik van mantelzorg (* € 8,60 gemiddeld per uur * 40 weken). Dit levert een batenpost van € 40.300.*

Commentaar:
Ook hier hebben we vanuit het onderzoek geen redenen gevonden om hier iets op aan te vullen. Er zijn weliswaar verhoudingsgewijs wat meer trede 1 deelnemers, maar dat verdisconteren levert niet meer dan een marginale verandering.

Uitkomst voor periode juli16-juni17
Ook hier dus louter een verdubbeling van de baten, naar € 80.600.

d. Uitstroom bijstand
Lysias: 5 deelnemers met een bijstandsuitkering (van de 12 in totaal) stroomden uit naar regulier werk. Daarmee wordt per deelnemer € 7.200 bespaard (kosten van een bijstandsuitkering voor een alleenstaande volwassene). Totale besparing € 36.000.

Commentaar:
1. De uitstroom naar regulier werk is licht gegroeid naar in totaal 19, waarvan 8 met een bijstandsuitkering.
2. Lysias waardeert de besparing per uitgestroomde deelnemer op 1 uitkeringsjaar à € 7.200. Dat lijkt ons rijkelijk laag. Zo bedragen de kosten voor een jaar bijstand inclusief uitvoeringskosten volgens Panteia € 17.800 per uitkeringsgerechtigde. De Werkwijzer (SEO 2016) geeft als richtlijn om voor de zekerheid uit te gaan van een uitkering voor een alleenstaande en noemt daarbij voor 2015 een bedrag € 12.500. Dit bedrag nemen wij over.
3. Bovendien is aannemelijk dat deze besparing ook minimaal gedeeltelijk in volgende jaren optreedt.[10] Hoe lang is moeilijk te zeggen. Dit zal afhangen van de conjunctuur, maar ook van de leeftijd van de deelnemer. In het licht van de aanbeveling uit de Werkwijzer dat je je bij een mkba niet rijk moet rekenen, gaan we uit van een gemiddelde van 4 jaar. Toekomstige baten moeten dan nog wel contant worden gemaakt met een verplichte discontovoet van 3 procent.

[10] Dit is anders dan bij de meeste andere batenposten, omdat deze deelnemers echt uit het project zijn gestroomd. Er staan volgende jaren dus ook geen kosten meer tegenover. Omdat sprake is van uitstroom naar regulier werk mag bovendien worden aangenomen dat de verbetering van de kwaliteit van leven een duurzame vorm heeft aangenomen. Feitelijk zou de bate daarvan voor deze kleine groep ook voor langere duur mee moeten worden genomen.

Uitkomst voor periode juli16-juni17
De baten voor de periode juli16-juni17 becijferen we daarmee op 8 * € 12.500 * 4 * 0,91 = € 364.000

e. Afbouwen schuldhulpverlening
Lysias: *'De schuldenproblematiek verbetert bij 17% van de deelnemers. Dit betekent dat het schuldhulpverleningstraject effectiever wordt uitgevoerd. De besparing is een half jaar (kosten geheel jaar bedragen € 1.500 per schuldhulpverleningstraject).'*

Commentaar:
1. Uit ons onderzoek komt naar voren dat het aanpakken van schulden inderdaad een belangrijk positief (neven)effect is van de participatieplekken. Van de 15 door ons gesproken deelnemers hebben er 6 te maken met schulden, die ook aangepakt worden. Ook de gesproken begeleiders van leerwerkbedrijven bevestigen dat schulden vaak aan de orde zijn. Financiën is ook een expliciet onderdeel van de ZRM-matrix die sinds begin 2017 door de SDD wordt toegepast. Mede gelet op de bevinding dat de problematiek van de huidige deelnemers gemiddeld complexer is dan voorheen, schatten wij in dat verbetering van de schuldenproblematiek thans bij minimaal 20% aan de orde is.
2. We zien geen reden om de door Lysias opgevoerde besparing per deelnemer waarop dit van toepassing is aan te passen. Ook uit onderzoek van Panteia naar het rendement van Vroeg Eropaf in Amsterdam blijken aanzienlijke baten van vroegsignalering en preventie van schulden.[11]

Uitkomst voor periode juli16-juni17
De baten voor onze onderzoeksperiode komen daarmee op 0,2 * 520 * 0,5 * € 1.500 = € 78.000.

f. Vermindering maatschappelijke kosten verslaving
Lysias: *'Bij 6% van de doelgroep is de verslavingsproblematiek verminderd. De maatschappelijke kosten van een alcoholverslaving zijn op jaarbasis € 5.174. In de berekening is ervan uitgegaan dat deze kosten voor de 6% van de doelgroep met 50% dalen'.*

Commentaar:
1. De gevoerde gesprekken bevestigen dat verslavingsproblematiek onder de doelgroep minder voorkomt dan schuldenproblematiek. Wij zien dan ook geen reden om aan te nemen dat vermindering van die problematiek nu heel veel vaker zou voorkomen dan in 2015. Om dezelfde reden als bij schuldenproblematiek verwachten we wel dat het bij een iets groter aandeel deelnemers speelt. We gaan uit van 10%.
2. Wat betreft de besparing per deelnemer houden we voor die 10% deelnemers ook hier de inschatting van Lysias aan.

Uitkomst voor periode juli16-juni17
De baten voor onze onderzoeksperiode komen daarmee op 0,1 * 520 * 0,5 * € 5.164 = € 134.200.

g. Minder WMO-begeleiding nodig
Lysias: *'10% van de deelnemers heeft te maken met begeleiding vanuit de WMO waarbij de participatieplek in 1 op de 10 gevallen leidt tot 1 uur minder begeleiding per week'*

Commentaar:
Ons onderzoek geeft geen aanleiding hieraan te tornen. De baten verdubbelen naar 2 * € 11.700 = € 23.400.

h. Minder GGZ-begeleiding nodig
Lysias: *'10% van de deelnemers heeft te maken met psychiatrische begeleiding waarbij de participatieplek in 1 op de 10 gevallen leidt tot 1 uur minder begeleiding per week'*

[11] Panteia (2014), op cit

Commentaar:
Ons onderzoek geeft geen aanleiding hieraan te tornen. De baten verdubbelen naar 2 * € 8.450 = € 16.900.

i. Voorkomen overlastgevend gedrag
Lysias: *'Een klein deel van de deelnemers (2%) zorgt door het vervullen van de participatieplek voor minder overlast. Gemiddeld betekent dit per persoon 4 overlastincidenten minder per jaar (* € 90).*

Commentaar:
We gaan er vanuit dat ook dit nog steeds geldt. De geringe baten verdubbelen tot afgerond € 1.000.

Totale in geld uitgedrukte baten
Tabel 4 geeft een overzicht van het bovenstaande. Het totaal van de in geld uit te drukken baten komt hiermee voor de door Lysias onderscheiden batenposten op een totaal van € 2,9 mln. Oftewel € 5.560 per volledig bezette p-plek.

Tabel 4 Baten jul16-jun17 (€)[1]

	berekening	totaal (€)
a. verhogen kwaliteit van leven	0,1 Qaly * 520 * € 39.000	2.028.000
b. economische waarde	0,5 * 520 * 630 * € 1	163.800
c. vermindering mantelzorg	520/260 * 40.300	80.600
d. uitstroom bijstand	8 * € 12.500 * 4 * 0,91	364.000
e. afbouwen schuldhulpverlening	0,2 * 520 * 0,5 * € 1.500	78.000
f. verminderen maatschappelijke kosten verslaving	0,1 * 520 * 0,5 * € 5.164	134.200
g. minder wmo-begeleiding nodig	520/260 * € 11.700	23.400
h. minder GGZ-begeleiding nodig	520/260 * € 8.450	16.900
i. voorkomen van overlast gevend gedrag	520/260 * € 487	1.000
totale baten		**2.889.900**

[1] gebaseerd op 520 volledige jaarplekken

Overige, moeilijker in geld uit te drukken baten: pm-posten
De Werkwijzer mkba's schrijft voor dat in een mkba zoveel mogelijk alle relevante effecten dienen te worden geïdentificeerd. Ook de meer indirecte effecten, ook al zijn die veelal moeilijker of niet te monetariseren. Die worden dan opgenomen als pro memorie (pm)-post.

Belasting- en premieafdracht en productiewinst ivm uitstroom regulier werk
Met betrekking tot de post verhoging kwaliteit van leven stelt de Werkwijzer dat extra consumptie en vrije tijd niet als additionele batenpost mee mogen worden genomen. 'Wel additioneel zijn effecten op belastingopbrengsten, uitkeringen en door anderen gedragen zorgkosten' (SEO op cit, p iv). Ook stelt de Werkwijzer hierover: 'Als iemand als gevolg van een betere gezondheid meer uren gaat werken dan dient, naast de gezondheidswinst, de volledige productiewinst te worden meegenomen. Deze hoeft niet te worden gesaldeerd met verlies van vrije tijd' (SEO op cit, p xi).

Toename sociale cohesie in de buurt
Daarnaast kunnen er van interventies in het sociaal domein ook positieve effecten uitgaan op de woonomgeving. Dit laatste wordt ook onderkend in een onderzoek naar de effecten van de tegenprestatie in Rotterdam, waarbij dit als pm-batenpost is meegenomen (OBI, op cit).

Doorstroom naar vrijwilligerswerk
De Werkwijzer gaat er met betrekking tot het gaan verrichten van vrijwilligerswerk van uit dat mensen daar dan arbeidstijd voor inleveren. Per saldo is er dan geen welvaartswinst. Bij doorstroom van een participatieplek naar vrijwilligerswerk is inleveren van arbeidstijd echter niet aan de orde. Er is dan dus wél sprake van welvaartswinst. In het Rotterdamse onderzoek naar de effecten van de tegenprestatie worden de extra uren als effect van die tegenprestatie gewaardeerd op een netto welvaartswinst van € 5,90 per uur.[12] Omdat de

[12] OBI (2017), op cit

Werkwijzer verder geen richtlijnen geeft hoe dit te waarderen, nemen wij dit liever mee als pm-post.

Niet rijk rekenen
De Werkwijzer waarschuwt ook om je niet rijk te rekenen en alert te zijn op dubbeltellingen. De neiging bestaat bijvoorbeeld om groei van kennis en vaardigheden apart te waarderen. De Werkwijzer zegt hierover: 'Waardeer de baten voor gezondheid en arbeidsmarkt die het gevolg zijn van een toename van kennis en vaardigheden. Er is dan geen afzonderlijke waardering van kennis en vaardigheden zelf meer nodig, want dat zou een dubbeltelling opleveren' (SEO op cit, p xi). Wij volgen deze aanbeveling: de groei van kennis en vaardigheden wordt ons inziens al afdoende gewaardeerd met de posten 'verhogen kwaliteit van leven', 'uitstroom bijstand' en 'afbouwen schuldhulpverlening'.

Baten in volgende jaren
De meeste effecten gelden ook de volgende jaren, maar daar staan dan ook weer dezelfde kosten tegenover. Participeren gebeurt immers in principe langer dan een jaar. Bij uitstroom naar (vrijwilligers)werk wordt echter niet langer geparticipeerd en vallen de kosten daaraan verbonden weg. Bij uitstroom naar werk hebben we dat bij de waardering van de besparing op de uitkering al meegerekend. Maar aannemelijk is dat bij uitstroom naar werk en ook bij doorstroom naar vrijwilligerswerk een belangrijk deel van de baten (verhoging kwaliteit van leven, minder mantelzorg, afname WMO-. GGZ- en andere zorgkosten, productiewinst en afgedragen belastingen en premies, nut vrijwilligerswerk en toegenomen sociale cohesie) ook in volgende jaren beklijven. We nemen dit daarom als aparte aanvullende pm-post op.

PM-posten in mkba-2015 Lysias: op één na met bovenstaande in voorzien
Ook Lysias wees in de mkba 2015 op een aantal baten die niet in geld zijn uit te drukken: minder zorgkosten, naar boven komen verborgen problematiek, verbetering Nederlandse taal, vervulling bij een organisatie met zeker maatschappelijk nut (bijvoorbeeld meehelpen bij het organiseren van activiteiten voor dagbesteding). Behalve de laatstgenoemde zijn deze afdoende in het bovenstaande inbegrepen.

Totaal pm-posten
Een en ander leidt tot de additionele pm-batenposten in tabel 5. Het moge duidelijk zijn dat vooral de eerste pm-post een aanzienlijk bedrag zal vertegenwoordigen.

Tabel 5 Additionele pm-baten participatieplekken[1]

. afname zorgkosten voor zover door anderen gedragen	*pm*
. productiewinst als gevolg uitstroom naar regulier werk[2]	*pm*
. afgedragen belastingen en premies als gevolg van uitstroom regulier werk	*pm*
. doorstroom naar vrijwilligerswerk	*pm*
. toegenomen sociale cohesie op buurtniveau	*pm*
. activiteiten in organisatie met een zeker maatschappelijk nut[3]	*pm*
. baten volgende jaren diverse batenposten ivm uitstroom naar werk en doorstroom naar vrijwilligerswerk	*pm*

[1] gebaseerd op de 'Werkwijzer mkba in het sociaal domein' (SEO 2016)
[2] onder aftrek van eventuele verstrekte loonkostensubsidie
[3] overgenomen van Lysias 2015

4.2 Kosten

Er zijn variabele kosten en vaste kosten te onderscheiden. De variabele kosten variëren met het aantal volledig bezette jaarplekken en zijn daar goeddeels recht evenredig aan. Dit laatste geldt in elk geval voor de kosten van de participatiebonus. Die zijn verdubbeld. De begeleidingsvergoedingen aan de lwb's zijn wat minder dan verdubbeld. Dat zelfde geldt voor de organisatiekosten van de matchingsunits.

Wat betreft de vaste kosten zijn de apparaatskosten van de SDD die zijn toe te rekenen aan de participatieplekken niet gewijzigd. De financiering van de projectgroep is komen te vervallen.

Een en ander leidt tot € 2,4 mln totale kosten, gespecificeerd in tabel 6.

Tabel 6 Kosten participatieplekken 2015 en jul16-jun17 (voorlopige schatting) (€)

	2015	jun16-jun17
variabele kosten[1]	***992.200***	***1.773.500***
a. begeleidingsvergoedingen aan de leerwerkbedrijven	*681.500*	*1.256.600*
b. organisatiekosten Matchingsunits	*245.700*	*346.900*
c. participatiebonus	*65.000*	*130.000*
vaste kosten	***481.300***	***378.300***
d. afdeling Participatie	*323.800*	*323.800*
e. staf en leiding: beleid, p&c, contractbeheer	*54.500*	*54.500*
f. projectgroep	*103.000*	*0[2]*
totale kosten	***1.473.500***	***2.111.700***

[1] gebaseerd op het aantal volledige jaarplekken: 260 in 2015 en 520 in jun16-jun17
[2] financiering projectgroep door SDD is in 2017 komen te vervallen. Omdat het om een toekomstgerichte mkba gaat zetten we de kosten in de periode jun16-jun17 op 0.
Toelichting: 2015 Bron Lysias; 2017 Bron P&C SDD

Toelichting kosten:

a. P&C van de SDD heeft hiervoor de feitelijke kosten voor 2016 en het eerste halfjaar 2017 aangeleverd. Gelet op de ontwikkeling van de bezetting is het aannemelijk dat de kosten in de 2e helft van 2016 hoger lagen dan in de 1e helft van 2016. We hebben daarom voor de 2e helft van 2016 dezelfde kosten aangehouden als voor de 1e helft van 2017;
b. De organisatiekosten van de MU's zijn minder dan evenredig gegroeid, mede doordat Afdeling Participatie van de SDD meer dingen zelf zijn gaan doen.
c. 520 * €250,-
d. niet veranderd
e. niet veranderd
f. is komen te vervallen

4.3 Maatschappelijk rendement

Het maatschappelijk rendement van de 520 volledige participatieplekken komt op basis van de voorgaande beschrijvingen en becijferingen uit op positief saldo van € 0,78 mln + pm op jaarbasis. Dat is per volledige plek dus € 1.500 per jaar + pm.

Tabel 7 Maatschappelijk rendement p-plekken jul16-jun17[1]

	totaal (€)
totale baten	*€ 2.889.900 + pm*
totale kosten[2]	*€ 2.111.700*
maatschappelijk rendement	*€ 778.200 + pm*
per volledige jaarplek	*€ 1.500 + pm*

[1] gebaseerd op 520 volledige jaarplekken
[2] volgens P&C SDD, afgestemd met afdeling participatie
pm: pro memorie posten

Dit is een aanmerkelijk positievere uitkomst dan in de mkba-2015 van Lysias. In tabel 8 wordt deze verbetering meer inzichtelijk.

Tabel 8 Componenten verbetering maatschappelijk rendement ten opzichte van 2015

	totaal (€)
hogere baten	*+ 2.237.400*
. agv verdubbelde volledige jaarbezetting	*+ 652.500*
. agv hogere waardering Qaly en bijstandsuitkering	*+ 812.500*
. agv hogere aandelen op totaal deelnemers en meenemen langere termijn effect uitstroom uitkering	*+ 772.400*
hogere kosten	*+ 638.200*
. agv hogere begeleidingsvergoeding Lwb's en hogere organisatiekosten MU's	*+676.200*
. agv afschaffen projectgroep	*- 103.000*
. agv verdubbeling aantal participatiebonussen	*+65.000*
totaal verschil maatschappelijk rendement met 2015	*1.599.200*

NB: baten Lysias 2015 iets gecorrigeerd, zie voetnoot onder tabel 3

Tot slot: bandbreedte
De Algemene mkba-leidraad en de daar mede op gebaseerde Werkwijzer voor mkba's in het sociale domein stellen - geheel terecht - dat 'een mkba niet één uitkomst centraal mag stellen, want dat leidt tot schijnzekerheid. De onzekerheid kan zichtbaar worden gemaakt middels bandbreedtes.'

Die onzekerheden zijn er in deze mkba natuurlijk ook. Dat willen wij hier nadrukkelijk onderstrepen. Het gaat echter wat te ver om voor alle posten een bandbreedte aan te geven. Wel kunnen we zeggen dat we er, conform de richtlijn, goed op hebben gelet om ons niet rijk te rekenen. Zo zijn we met de waardering van een Qali aan de veilige lage kant gebleven, evenals met het aantal jaar besparing op de uitkering van de op zich weinige deelnemers die uit de bijstand stromen naar regulier werk. Ook zijn we naar onze mening in de doorvertaling van onze bevindingen over de deelnemers naar de batenposten behoudend tewerk gegaan. Voor zover die batenposten in geld zijn uitgedrukt mag het becijferde positieve maatschappelijk rendement van ruwweg € 0,8 mln dan ook als een voorzichtige schatting worden aangemerkt. En dan zijn er nog de niet in geld uitgedrukte pm-batenposten, die bij elkaar genomen zeker geen onaanzienlijk bedrag zullen vertegenwoordigen.

drs F.W. Winterwerp
drs. E.L. Heering
januari 2018

Postbus 619
3300 AP Dordrecht
(078) 770 39 05

ocd@drechtsteden.nl
www.onderzoekcentrumdrechtsteden.nl